

Maria Teresa Lizisowa (26 X 1936 – 12 I 2019)

Na początku tego roku środowisko badaczy dziejów Wielkiego Księstwa Litewskiego na zawsze opuściła Maria Teresa Lizisowa. Zajmowała się językoznawstwem, a na grunt lituanistyki wkroczyła dość – dla historyków – niespodziewanie. W 1984 r. pojawił się bowiem Jej wydany w Kielcach doktorat pt. *Studia nad słownictwem regionalnym III Statutu litewskiego*, który szybko wzbudził zainteresowanie również poza Polską, nie tylko wśród badaczy dawnego prawa litewskiego.

Poza licznymi instruktywnymi artykułami – bardzo przydatnymi w pracy nad źródłami – stworzyła też Maria Teresa Lizisowa monografię *Podstawowe terminy prawne w statutach staropolskich na tle słowiańskim. Studium semantyczne*

(Kraków 1995) oraz dzieło przydatne również literaturoznawcom: *Prawem sądzić, czyli O języku Statutów litewskich w „Panu Tadeuszu”* (Kraków 1998). Na szczególnie jednak uwagę zasługuje Jej monografia *Język Kodeksu Olszewskiego (1550). Z recepcji staropolskiego języka prawno-sądowego w Wielkim Księstwie Litewskim w szesnastym wieku* (Kraków 2000). W niej bowiem udowodniła m.in. że „język polski Statutów nie został przejęty z polskich tekstów prawodawczych, lecz wykształcił się na Litwie dla potrzeb tamtejszych realiów prawnych i przy współdziałaniu staroruskiej tradycji oraz miejscowej kultury prawnej społeczeństwa i elity intelektualnej” (s. 142).

Nie zawsze ułatwiały nam porozumienie istotne różnice w warsztacie badawczym lituanistów różnych specjalności. W Nieborowie jesienią 1988 r. Maria Teresa Lizisowa debiutowała w naszym środowisku – wygłosiła na konferencji poświęconej III Statutowi Litewskiemu wyrafinowany referat pt. *Termin prawny strona w Statutach litewskich na tle zabytków prawodawstwa słowiańskiego*, po którym zapadło kłopotliwe milczenie... Audytorium nie było wówczas na to przygotowane, wystąpienie sygnalizowało zaś wydaną 7 lat później – a wspomnianą wyżej – monografię, obecnie nader często cytowaną.

Po nieborowskiej konferencji Maria Teresa Lizisowa bardzo zbliżyła się do naszego grona, wygłaszała referaty na konferencjach Komisji Lituanistycznej Komitetu Nauk Historycznych PAN, uczestniczyła też w naszych publikacjach. Sama zaś zorganizowała w Krakowie dużą konferencję, której zredagowane przez Nią materiały pt. *Kultura i języki Wielkiego Księstwa Litewskiego* (Kraków 2005) stale znajdują się w naukowym obiegu.

W ostatniej dekadzie Jej językoznawcze zainteresowania powoli przesunęły się w kierunku współczesnego języka prawnego. W dziedzinie tej zdobyła bardzo poważną pozycję, z natury rzeczy kontakty z naszym kręgiem stały się więc rzadsze.

Wiedzieliśmy o chorobie, jednak bardzo zaskoczyła nas wiadomości o Jej odejściu. Zachowamy w pamięci Jej ciepło i życzliwość, a prace dotyczące słownictwa Statutów litewskich i polszczyzny kancelarii Wielkiego Księstwa Litewskiego dobrze posłużą niejednemu pokoleniu badaczy.

Andrzej Zakrzewski (Uniwersytet Warszawski)